

„Štajerc“ izhaja vsaki teden, datiran z dnevom naslednje nedelje. Letna cena velja za Avstrijo: za celo leto 4 K 50 vin; za celotno leto 5 kron; za Nemčijo stane 6 kron; za drugo inozemstvo se štuni naročnino z ozirom na visokost poštnine. Naročnino je plačati naprej. Posamezne številke se prodajajo po 6 v. Prednistično in upravnostvo se nahajata v Ljubljani, gledališko poslopije števil. 3.

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj, ali rokopiše se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inseratov) je za celo stran K 80— za 1/2 strani K 40— za 1/4 strani K 20— za 1/8 strani K 10— za 1/16 strani K 5— za 1/32 strani K 250 za 1/64 strani K 1— Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 49.

V Ptuj v nedeljo dne 7. decembra 1913.

XIV. letnik.

Današnja številka „Štajerca“ ima 4 strani priloge; vsled tega obsega skupaj 12 strani.

Iz velikanske nevarnosti rešeni!

Tajne zveze zoper Avstro-Ogrsko razkrite.

Neprijetni so bili meseci balkanske krize, ko so stali naši vojaki ob mejah in stražili noč in dan domovino. Nepotrebne so se zdele javnosti avstrijske odredbe, kajti vse je smatralo samo Srbije proti naši monarhiji za smešno našlo črnogledcev. Meseci krize so minuli, narazervisti so prišli domov, balkanske zmešnjave gredo svojemu koncu nasproti... V tem času, ko so se razburjeni živci že pomirili, odrišlo se je velikansko zaroto, ki je zahrbtna Rusija vstvarila balkanskimi državami zoper Avstro-Ogrsko, — odkrilo se je to zaroto z grozo gledamo nazaj na velikansko nevarnost, kateri je kakor s čudežem naša domovina ušla...

Francoski list „Matin“ objavil je namreč dne tajne pogodbe, ki sta jih sklenili pred balkansko vojno Bolgarija in Srbija. Pokazano je danes z nepobitnimi dokazi, da je zahrbtna Rusija vstvarila balkansko zvezo, da ta zveza ni bila toliko proti Turčiji, marveč večidel proti Avstriji naperjena, da se je Avstrijo natihoma od vseh strani obkolilo in jo hotelo raztrgati, kakor so zveze Turčijo raztrgali...

Kar so v zadnjih časih v diplomatskih krogi le šepetali, to se je zdaj izkazalo kot grozovarsnica. Ruski diplomati so vstvarili balkansko zvezo in ost te zveze je obrnjena proti Avstro-Ogrski. Dne 29. februarja 1912 se je v Sofiji podpisala med Balkansko in Srbijo aliančna pogodba. Podpisali so jo bolgarski kralj Ferdinand in srbski kralj Peter, bolgarski minister Gešov ter srbski minister Pašić. V tej pogodbi sta se omenjeni dve državi zavezali, da podeta druga drugo podpirali, akoli katera koli velevlad hotela to ali ono takrat turško pokrajino zasesti. Dne 19. junija 1912 sledila tej pogodbi še vojaška konvencija, ki sta jo sklenila v Varni generala Putnik ter Fičev. V tej konvenciji se je naravnost reklo: ako bi Rumunska Bolgarijo napadla, morala bi Srbija Rumunom takoj vojsko napovedati in z najmanj 100.000 vojakov Bol-

garom na pomoč priti; — ako bi pa Avstro-Ogrska Srbijo napadla, morala bi Bolgarija takoj naši monarhiji vojno napovedati in 200.000 mož za boj proti Avstriji Srbom na pomoč poslati. To obveznost je imela Bolgarija zlasti za slučaj, ako bi avstrijski vojaki marširali v sandžak Novibazar; ja celo za slučaj, da bi Srbija sama svoje vojaštvo v Sandžak vrgla in s tem spopad z Avstrijo povzročila, veljala je ta obveznost. Pa to še ni vse! Ta pogodba je bila v prvi vrsti proti Avstro-Ogrski naperjena. Šele v drugi vrsti prišla je vojna zoper Turčijo. Vojno s Turčijo se je smatralo za precej neverjetni dogodek in se jo je omenilo le v nekem tajnem dodatku k aliančni pogodbi... Najhujše pa je to-le: V tej pogodbi ni bila Rusija samo razsodnik v slučaju prepira za plen; imela je izrecno pravico, da dopusti ali zabrani udarec zaveznikov proti Turčiji.

Vse to je, kakor vidimo, dokazano. Kaj sledi iz teh dejstev? Rusija je smatrala vmešavanje Avstrije v balkanske dogodke za somoumevno. Mislija je, da bode Avstrija takoj nastopila, ako bodejo Srbi marširali v sandžak. Zato je Srbom zasigurala pomoč Bolgarov zoper Avstrijo. Rusija je torej dopustila vojno zoper Turčijo edino zaradi tega, da bi mobilizirala celi Balkan proti Avstriji. Torej je popolnoma jasno, da je Rusija kovala bojne načrte zoper Avstrijo. Pridobila je za te svoje zahrbtne načrte Srbijo, ki nam je vedno sovražna, pa tudi Bolgarijo, kateri je Avstrija vedno toliko dobrega storila.

Bržkone je tudi francoska vlada o tem hinavskem načrtu vedela. Pač pa ni vedela o njem ničesar Angleška, ki jo je Rusija na nečuvani način zlorabljala. Anglija se je z vso vneto zavzemala za sklepanje mira po vojni, ki jo je pravzaprav Rusija povzročila. Napoli barbarstva Rusija se je na brezvestni način igrala z evropskim mirom. Da se je ta mir vendar ohranil, grě zahvaliti nezmerni miroljubnosti presvitlega cesarja Franca Jožefa I., in pa zmernosti, treznosti avstrijske zunanje politike. Celo vrsto zanj in jam nastavila je Rusija naši domovini, — na eni strani je kazala hinavsko-prijazno lice, na drugi pa je čakala z mobilizirano svojo armado, da odmarširajo avstrijski vojaki v

sandžak... Posrečilo pa se ni! Avstrija se ni zmenila za sandžak, ni napadla Srbe, ni uresničila zločinskih želj ruskega sosedu. In tako je padla ruska zarota v vodo, — balkanska zveza se je razbila, — v potokih bratske krvi so pokopali Srbi in Bolgari slovansko zavezništvo, — Bolgarija je grozovito drago plačala svojo nepošteno zaupljivost do Rusije, — Avstrija pa stoji prejkotslej poštena, čista in mogočna v osrčju Evrope!

Razkrinkani so sovražniki Avstrije, — razkrinkani in osramočeni! Ruski poslanik Hartwig v Belgradu dejal je šele pred kratkim napram nekemu bolgarskemu pisatelju: „Razumeti morate, da potrebujete Rusija močno Srbijo. Za Turčijo pride avstrijsko vprašanje na vrsto. Srbija bode naše najboljšo orožje. Vi Bolgari bodede dobili vašo Makedonijo tisti dan nazaj, na katerem si bode Srbija svojo Bosno in svojo Hercegovino nazaj vzela.“ — Tako je govoril ruski poslanik Hartwig! Pa zadnji dogodki so mu štrono zmešali. Azijske želje Rusije so se razpršile ob avstrijski poštenosti, ki ni hotela iz balkanske vojne za se nobenega dobička vzeti. Skupno z Nemčijo in Italijo ohranila je Avstrija vesoljni mir in ruske intrigue so se izjalovile...

Osramočeni so pa zdaj tudi — slovenski voditelji. Navdušenje pijani napivali so balkanski zvezi, ki je bila v prvi vesti proti Avstriji naperjena. V slovanem deliriju so se bratili s Srbi, ki so bilo le slepo orožje v roki protiavstrijske ruske politike. Proti lastni avstrijski domovini so ruvali in hujskali slovenski voditelji, to pa v času, ko so se zbirali na avstrijskih mejah najhujši sovražniki, da bi monarhijo napadli in razbili...

To so velike besede! A resnične so! In slovensko ljudstvo, ki ljubi avstrijsko domovino, se bode iz teh dogodkov mnogo priučilo!

Cenjeni somišljeniki!

Leto se bliža svojemu koncu in treba je svoje dolžnosti napram listu izpolniti.

„Štajerc“

je napram svojim odjemalcem gotovo v vsakem oziru izpolnil svojo dolžnost! Zato pa prosimo tudi cenjene naročnike, naj čim hitreje poravnajo zaostalo naročnino. Marsikdo dolžan je naročnino še za preteklo leto. Kakor pri vseh listih treba je pa tudi pri

KAJ JE PRALNA VESELICA?

To je tisti veseli dan, kadar se sname perilo s Schichtovim milom, znamka „Jelen“. Perilo postaja očividno čisto. V kratkem času, med prepevanjem in smehom, je izvršeno vse delo. V vsakem kosu Schichtovega mila je skrit palček, ki skrbi za to, da perici ni treba toliko drgati. Perilo ostane vsled tega dolgo časa kot novo in se ne raztrga tako hitro, kakor če se pere z navadnim milom, katerega pralna moč se mora nadomestiti s silnejšim obdelovanjem perila.

Naš koledar je izšel in stane 60 vinarjev, s poštnino 70 vinarjev.

„Štajercu“ naročnino naprej plačati. Kdor plača naročnino za l. 1914 pred novim letom, ta plača še staro svoto 3 kron, medtem ko se potem naročnina za l. 1915 zviša.

Prosimo torej še enkrat, naj stori vsakdo svojo dolžnost in naj

vpošlje naročnino.

Treba je pa tudi, da se zdaj ob koncu leta naši somišljeniki „Štajerca“ še tesneje oprimejo. Ponujali bodo ljudski nasprotniki vse mogoče liste. Ali kdor je v resnici naprednega mišljenja, se ne bode dal zapeljati, marveč bode ostal

„Štajercu“ zvest.

Prosimo pa tudi, da naši somišljeniki nabirajo nove naročnike in odjemalce, da zahtevajo list po gostilnah, kavarnah, da priporočajo „Štajerca“ v krogu svojih sorodnikov, znancev in prijateljev. Kajti le na ta način se bode list še bolj razširil in bode zamogel svojo nalogo še bolje izvrševati!

Vsi na delo za „Štajerca.“

Štedljivost

pri kuhanju

doseže le tista gospodinja, ki uporablja

MAGGI-JEVE kocke

(gotova goveja juha)

MAGGI po 5 vinarjev.

Vsaka kocka da, — če se jo polije s 1/2 litrom vrele vode, — 1 krožnik izvrstne goveje juhe, katere se tudi uporablja kot juha za vkuhanje, za polivanje omak, zelenjav. i. t. d.

Pri nakupu naj se pazi na ime MAGGI in na varstveno znamko

zvezdo s križcem

Politični pregled.

Dne 18. decembra t. l. stopi naš cesar, kakor smo že poročali, v 1.000 mesec svojega življenja. Obenem postane naš bodoči cesar prestolonaslednik Franc Ferdinand 50 let star.

Zakaj so bili Turki pre-magani?

Iz govora c. in kr. majorja Feliksa Wagnera*.

Turški vojaški material je bil, vsaj kolikor se tiče aktivnega moštva, tudi pred vojno izbojen. Ne turški soldat je izgubil bitke, marveč odgovorni voditelji, ki niso za ničesar skrbeli. Tudi oficirji so bili hrabri, kar dokazuje visoko procentno število oficirskih izgub.

Začetkom vojne bil je položaj turške armade žalosten. Ali med vojno se je vedno bolj izboljšal. Vojaški atašaji so videli povratek od Lüle Burgasa; zagotavljajo, da je večji del vojaštva v dobrem stanju nazaj marširal, da so se ljudje komandi pokorili.

Strašne panike povzročilo je večinoma prebivalstvo, nadalje train in kolone vozov, ki so obtičale v blatu vsled utrujenosti konjev. Stotero beguncev, žen, otrok in ranjenih vojakov, za katere se ni nikdo brigal, naskočili so pripravljene železniške vozove in so prisilili strojevodje, da se odpeljejo. Strehe vagonov so bile

65 letnica vladanja našega cesarja praznovala se je po vsej monarhiji na jako slovesni način. Cesar Franc Jožef I. dobil je tudi od vseh vladarjev sveta iskrene čestitke. Vsa javnost je slavila ta dan in vse časopise priznava veliki pomen blagoslovenega, miroljubnega vladanja presvitlega našega cesarja. Posebno toplo pozdravljali so jubilej nemški listi. Pa tudi angleški. Tako n. pr. piše „Daily Telegraph“: „Čestitkam lastnega ljudstva se pridruži molitev vsega civiliziranega sveta, da naj bi bilo politični modrosti čestitljivega monarha še dolgo privoščeno, voditi usodo lastne države in pomagati državnim pisarnam Evrope s svojim velikim znanjem.“ „Daily Mail“ piše: „Cesar se je vedno kot mirovni vladar izkazal. V nadi, da ostane ohranjen svojemu ljudstvu in celi Evropi še dolgo vrsto let, prinašamo mu svoje najudanejšee čestitke.“ In tako splošno spoštovanega vladarja se upajo napadati balkanski lističi, ki niti pojma nimajo o kulturnem življenju... Bog ohrani vsemu svetu še dolga leta našega ljubljenega cesarja!

40 letnica vojne medalje. Letos je 40 let, odkar je ustanovil naš cesar vojno medaljo (Kriegsmedaille).

Državna zbornica se peča zdaj z zadnjim oddelkom malega finančnega načrta. Ko bode to razpravo končala, pričela bode sklepati o proračunskem provizoriju. Pote mpride baje železniška predloga za Bozno na dnevni red, kateri bode zopet predloga glede prepotrebnih lokalnih železnice sledila. Samoumevno je, da vsega tega dela ne bode mogla še letos izvršiti, temveč da bo imela z njim še marca meseca 1914 opraviti. Takrat stopijo tudi delegacije skupaj, da sklepajo o skupnem proračunu za l. 1914/15. Kér se je zmešnjava v Galiciji vsled vladinega mešetarnjenja vendar podela in se bode gališki deželni zbor že 5. decembra sklical, je gotovo, da govorice glede razpusta državne zbornice ne odgovarjajo resnici. Cenjeni poslanci se ravno preveč bojijo za svoje mandata in za lepe dijete, ki jih kot poslanci služijo.

Novi davki. Vodja našega finančnega ministerstva baron Engel je izjavil, da bode vlada predloga glede lokalnih železnice sredi decembra predložila. Da pa se za lokalne železnice potrebne stroške pokrije, zahtevala bode vlada sprejem drugega dela finančnih predlog. Ta drugi del obsega davek na užigalice, zvišanje pristojbin za dedščine, ureditev pristojbin za zavarovanja, nadalje davek na dividende, zvišanje sodnijskih pristojbin in njih vpeljanje v kazensko postopanje. Lepi časi nas torej čakajo!

Duhovnik — agent za izseljevanje. Nobena stranka se ni tako hudo proti izseljevalnemu škandalu pridušala, kakor klerikalna. Zdaj pa se je dognalo, da je bil eden glavnih agentov za izseljevanje katoliški duhovnik pater Szponder v Krakovi, katerega je oblast tudi že pod ključ dala. Policija napravila je pri temu

polne ljudi; pri mostovih, ki imajo železno streho, je vlak te nesrečneže iz streh vrgel.

Turčija se še ni okrepčala od nasilja in zatiranja, ki ga je izvrševal Abdul Hamid skozi desetletja. Vpliv nemških inštruktorjev ni bil tako velik, kakor se misli. Povsod so srečali nezaupanje. Mladoturki, ki so hoteli vstvariti iz Turčije moderno državo, niso bili vedno poštene značaji. Nakopičili so napako za napako. Mnogo elementov se je drenalo k mladoturškim motcem, ki so hoteli iz novega reda svoj dobiček vleči. In tako tudi po spremembi l. 1908 tuji ugodni vpliv ni prišel na površje. Ugodni konec grške vojne in pa nekateri uspehi v Tripolisu vstvarili so nevarni optimizem. Zaupalo se je na Allahovo voljo. Tri leta sem nahajala se je Turčija vsled večnih albanskih vstaj v vojnem stanju. Poklicalo se je ljudi k orožju in jih zopet domu poslalo. Vojno navdušenje pa ni moglo vladati. Vsled revolucije l. 1912 so se pojmi popolnoma zmešali. Ljudje niso več vedeli, kdo je v deželi gospodar. K temu prišla je še vojna z Italijo. V tem kritičnem stanju zadeli so dogodki l. 1912 državo, ljudstvo in armado. Padec Mladoturkov in vlada nazimapa se je spremenila osebe na najvažnejših mestih komande. Na vojno se niti verovalo ni; drugače

duhovniku hišno preiskavo, pri kateri se našlo jako veliko sumljivih pisem. Ko so patraretirali, skušal si je noč v prsa zadreti; policija je ta samomor preprečila. Oklenjenega so oddali potem sodnji. V stanovanju tega katoliškega patra našlo se je tudi na stotine kneskih oblek, ki so jih tam izseljenci pustili, kateri so bili še dolžni vojaščine. Pater jim je dalmestno obleko in jih je spravil čez mejo. Požnost političnih popov je torej presneto malo vredna.

Kranjske deželnozborske volitve so doslej samoumevno prinesle klerikalcem uspehe. V Ljubljini sami pride do ožje volitve med liberalcem Turkom in klerikalcem Kregarjem; izvolitev prvega je zasigurjena, ker bodejo zanj gotov tudi socialisti glasovali. Pri volitvah iz splošnega razreda bili so klerikalci s pretežno večim glasov izvoljeni, i. s.: v ljubljanski okolici Miha Dimnik (4326 glasov); Radovljica Kranjska gora, Tržič: Janez Piber (3900 glasov); Kranj in Škofja Loka: Evgen Jare (5052 glasov; duhovnik!); Litija, Višnjagora in Radeče: dr. Janez Zajc (4646 glasov; dohtar!); Vrhnika, Logatec, Idrija, Cirknica: Anton Kob (4958 glasov); Kamnik in Brdo: Janez Lavrenčič (4846 glasov); Postojna, Senožeče, Ilirska Bistrica, Vipava in Laze: dr. Vladimir Pegan (5480 glasov; dohtar!); Rudolfovo, Črnenbelj: Alojz Mihelčič (5331 glasov); Kočevje, Velike Lašice, Ribnica in Žusem: Franc Jablčič (5487 glasov); „klerikalni“ učitelj!); Krško, Mokronog in Trebnj: Janez Hladnik (4956 glasov). — Kakor vse kaže, bodejo torej klerikalci na Kranjskem in zanaprej gospodari. Pomagala pa jim ni „sveta Johanca“, marveč le najgrše in najpodlejše nasilje, zloraba vseh sredstev, strupeni način politikovanja, kakor so ga zmožni ravno le slovenski klerikalci!

Laški študenti zahtevajo že leta sem, da jim napravi avstrijska vlada na troške avstrijskih davkoplačevalcev v Trstu visoko šolo. Kér se jim ta sicer res nepotrebna zahteva doslej ni ugodila, delajo po raznih avstrijskih mestih skandale. Svoj čas so v Innsbrucku in na Dunaju z revolverji nastopali. Zadnjič pa podobno na univerzi v Gradcu, kjer je prišlo do hudih pretepov med njimi in nemškimi dijaki. V pretepih je bilo 20 študentov ranjenih, m. nj. triji težko. Treba bode laškim fantičom odločno povedati, da se na avstrijskih tleh ne bodejo uresničile kalabreške manire. V odgovor na graške dogodke pa so sevršile potem še v Trstu in v raznih laških mestih demonstracije.

Tiskarski štrajh se pripravlja po vsej Avstriji. Dosedanja pogajanja med organizacijo stavcev in delodajalci so se popolnoma razbila. V nekaterih mestih so pričeli stavci že s pasivno resistenco. Na Tirolskem pa so delodajalci stavce deloma izpri. Ako se v hipu ne doseže sporazum, priti zna po vsej državi do tiskarskega štrajka, ki bi bil za vso javnost velikankega pomena.

Obrtniške zahteve. Deputacija obrtnikov

bi ne bilo mogoče, da se je neposredno pred izbruhom vojne dva letnika na dopust poslalo.

Redife (2. linija) se ni moglo smatrati za polnovredne. Še pri Lüle Burgas se je vidilo ljudi, ki so puško pri streljanju na čelo ali na trebuh naslonili. Zmešalo se je te vojske z „nizemi“ (1. linija) in tako se ni imelo nobenega zanesljivega vojske več. Regimenti so imeli le eno tretino v resnici izvežbanih vojakov. Stanja je bilo jako slabotno; nekateri bataljoni šteli so le 250 mož. Najboljši turški vojaki (iz Anatolije) zamogli so vsled vojne z Italijo in grške mornarice le čez Bosporus v Evropo priti. Prišli so vsled tega mnogo prepozno. Ljudje niso vedeli, proti komu naj se borijo.

Preskrbljeno ni bilo za oskrbo, strelivo in train. Uradniki pri kolonah niso svoje službe razumeli. Pri Kirk-Killisi dobili so Bulgari turška skladišča v roke, v katerih je bilo hrane za 30.000 mož in za 8 mesecev. Zaloge streliva in orožja so bile napolnjene, ali do vojakov niso prišle. Na kolodvoru Baba Eski so intendanti polno naloženi vlak s hrano zapustili. Neki baterijski komandant mi je pravil, da je imel pri Kirk-Killise v celi bateriji le 10 strellov. V neki vojaški apoteki bilo je 30.000 frankov vseh mogočih zdravil nakopičenih in

* Major Wagner je učitelj na korni oficirski šoli v Gradcu. Obiskal je sam balkanska bojišča in imel potem predavanje, kateremu posnemamo ta članek in katero je gotovo vezanimivo. (Op. Oredništva.)